

УДК 330.332

Дмитриченко М.І.  
приватний підприємець

## ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АВТОТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

В статті розглянуті теоретичні та методичні проблеми державного регулювання автотранспортної галузі та розроблені пропозиції щодо його вдосконалення. Автором доведено, що роз'єднаність дій держави, в особі Міністерства інфраструктури і територіальних транспортних структур адміністрацій суб'єктів, а також відсутність оновленої нормативно-правової основи, негативно позначається на проведенні єдиної транспортної політики та економічній ефективності державного регулювання автотранспортної діяльності. Зазначено, що нестандартні та неординарні рішення при державному регулюванні дозволяють створити модель ринку з наданням рівних прав перевізникам усіх форм власності, оптимізувати кількість автобусів на маршрутах, включаючи маршрутні таксі і виключити несанкціоновані перевезення, знизити гостроту дефіциту в якісному обслуговуванні, підвищити рівень професіоналізму на автомобільному транспорті, а також екологічну безпеку та безпеку дорожнього руху. Доведено, що цільове управління автомобільним транспортом повинно здійснюватися відповідно до загальної концепції соціально-економічного розвитку регіону, або країни, зовнішніми умовами функціонування досліджуваної системи, а так само з урахуванням її внутрішніх якостей. Розроблена послідовність етапів стратегічного управління розвитком системи автотранспортного обслуговування. Досліджено моделі сучасних ринків автотранспортних послуг і на цій основі, а також з урахуванням особливостей функціонування автомобільного транспорту в країні, запропонована модель управління ринком автотранспортних послуг, з урахуванням особливостей регуляторів ринку і стану споживчого попиту. Побудовано систему функцій управління ринком автотранспортних послуг на прикладі конкретної області. Доведено, що забезпечення економічного зростання регіональних ринків та їх складових можливо тільки при здійсненні інвестиційної політики. При цьому необхідно розробити систему показників, що дозволяють оцінити діяльність конкретного господарюючого суб'єкта з точки зору віддачі від інвестицій, вивчити міжнародний досвід формування механізмів регулювання автотранспортної галузі. Проаналізувати сучасну законодавчо-правову базу автотранспортної діяльності. Розробити концепцію формування системи регулювання автотранспортної галузі та організацію ефективного механізму її впровадження.

**Ключові слова:** регулювання автотранспортної галузі, ринок автотранспортних послуг, цільове управління автомобільним транспортом, державного регулювання.

### Dmitrichenko M.I. THEORETICAL AND METHODICAL PROBLEMS OF THE STATE REGULATION OF THE MOTOR TRANSPORT INDUSTRY

The article deals with theoretical and methodical problems of the state regulation of the motor transport industry and developed proposals for its improvement. The author has proved that the disunity of the actions of the state, the Ministry of Infrastructure and territorial transport administrations, as well as the lack of an updated regulatory framework, negatively affects the implementation of a common transport policy and the economic efficiency of state regulation of motor transport activities. It is noted that non-standard and extraordinary decisions in the state regulation allow to create a model of the market with the granting of equal rights to carriers of all forms of ownership, to optimize the number of buses on, including taxis and exclude unauthorized shipment, to reduce the severity of the shortage in quality servicing, to increase the level of professionalism in road transport, and also environmental safety and road safety. Models of modern markets of motor transport services and on this basis, as well as taking into account peculiarities of the functioning of motor transport in the country, are proposed, the model of the motor transport services market management is offered, taking into account the features of market regulators and the state of consumer demand. The system of functions of market management of motor transport services is constructed on an example of a concrete area. It is proved that ensuring the economic growth of regional markets and their components is possible only when implementing investment policy. In this case, it is necessary to develop a system of indicators that allow assessing the activities of a particular economic entity in terms of return on investment, to study the international experience of the formation of mechanisms for regulation of the motor transport industry. To analyze the modern legislative and legal basis of motor transport activity. To develop the concept of forming a system of regulation of the motor transport industry and to organize an effective mechanism for its implementation.

**Key words:** regulation of motor transport industry, market of motor transport services, target management of motor transport, state regulation.

**Постановка проблеми.** Головний перевізник і головний елемент транспортної системи України це автомобільний транспорт. Характер попиту на послуги автомобільного транспорту та умови його роботи цілком були змінені в умовах розвитку ринкових відносин.

Роз'єднаність дій держави, в особі Міністерства інфраструктури і територіальних транспортних структур адміністрацій суб'єктів, а також відсутність оновленої нормативно-правової основи, негативно позначається на проведенні єдиної транспортної політики та економічній ефективності державного регулювання автотранспортної діяльності.

Нестандартні та неординарні рішення при державному регулюванні дозволяють створити модель ринку з наданням рівних прав перевізникам усіх форм власності, оптимізувати кількість автобусів на маршрутах, включаючи маршрутні таксі і виключити несанкціоновані перевезення, знизити гостроту

дефіциту в якісному обслуговуванні, ліквідувати «біржові» стоянки вантажних автомобілів за рахунок легалізації транспортно-експедиційних структур і термінальної системи перевезення вантажів, підвищити рівень професіоналізму на автомобільному транспорті, а також екологічну безпеку та безпеку дорожнього руху та ін.

**Постановка завдання.** У зв'язку з цим, розробка ефективного механізму регулювання автотранспортної діяльності є актуальною в теоретичному і практичному аспектах завданням, покликаною забезпечити надійність і якість перевезень, підтримання оптимального рівня конкуренції в перевізному процесі, регулювання інвестиційної діяльності та ринку автотранспортних послуг, стимулювання розвитку економіки в цілому.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання щодо стратегічного управління розвитком автотранспортної галузі досліджували провідні українські

та зарубіжні науковці, серед яких Боровицька Л.О., Гоцуляк М.В., Захарова О.В., Корнійко Я.Р., Круць А.В., Лагоденко П.І., Матійко С.А., Долішній М.І., Савчук О.В., [1-5] та інші.

Серед зарубіжних вчених значну теоретичну та практичну цінність мають праці Мэтгью У., Симпсона Б., Шабанова А. В. [6-8] та інших.

Незважаючи на значну кількість теоретичних та практичних досліджень щодо управління розвитком автотранспортної галузі, залишаються недостатньо глибоко дослідженими теоретичні та методичні проблеми державного регулювання автотранспортної галузі та розробки пропозицій щодо його вдосконалення.

**Виклад основного матеріалу.**

Система управління автомобільним транспортом як елемента виробничої і соціальної інфраструктури повинна полягати в зіставленні тенденцій розвитку автомобільного транспорту та цілей розвитку певного регіону чи України в цілому. Мета системи управління спрямована на формування взаємопов'язаних законодавчих і правових актів, інституціональних структур, сукупності організаційно-правових структур, інноваційних фінансових і реструктурних програм, форм і методів управління, які забезпечують сталий соціально-економічний розвиток галузі.

Цільове управління автомобільним транспортом повинно здійснюватися відповідно до загальної концепції соціально-економічного розвитку регіону, або країни, зовнішніми умовами функціонування досліджуваної системи, а так само з урахуванням її внутрішніх якостей. Послідовність етапів стратегічного управління розвитком системи автотранспортного обслуговування можна представити у вигляді схеми на рис. 1.

Першим етапом в системі управління розвитком автомобільного транспорту є визначення цілей функціонування автотранспортної системи.

Етап реалізації конкретних програм, пов'язаних з підвищенням конкурентоспроможності перевізників, із залученням і розподілом інвестиційних потоків для зміцнення матеріально-технічної бази, викликає необхідність в державному регулюванні функціонування автотранспортної системи. Саме держава в особі регіональних органів влади повинна взяти на себе функцію контролю і вдосконалення господарського механізму системи автомобільного транспорту з урахуванням змін внутрішнього і зовнішнього середовища.

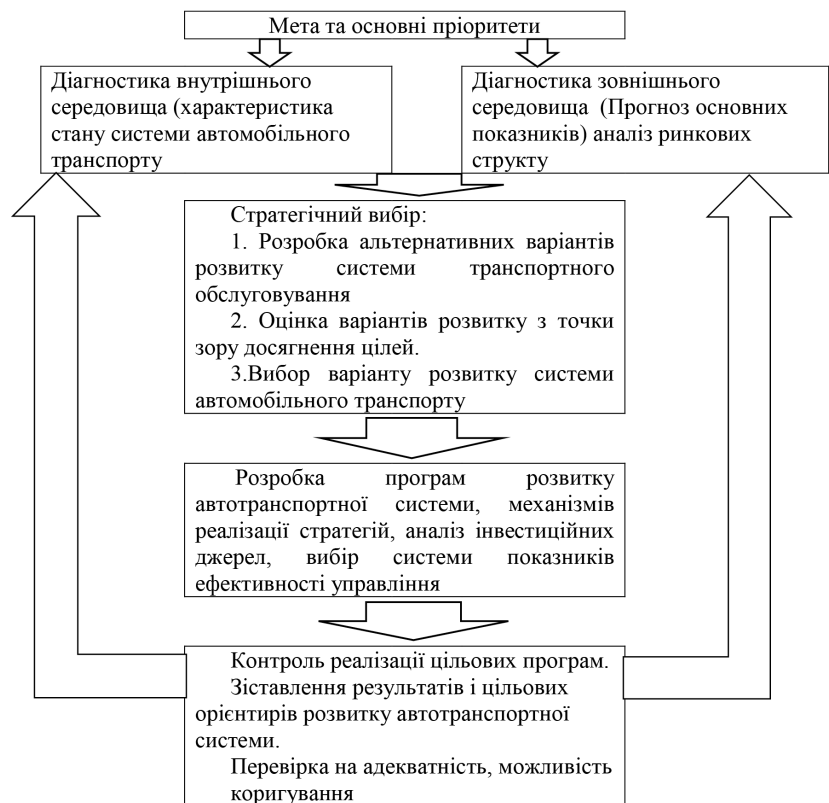


Рис. 1. Регулювання розвитку автотранспортної галузі

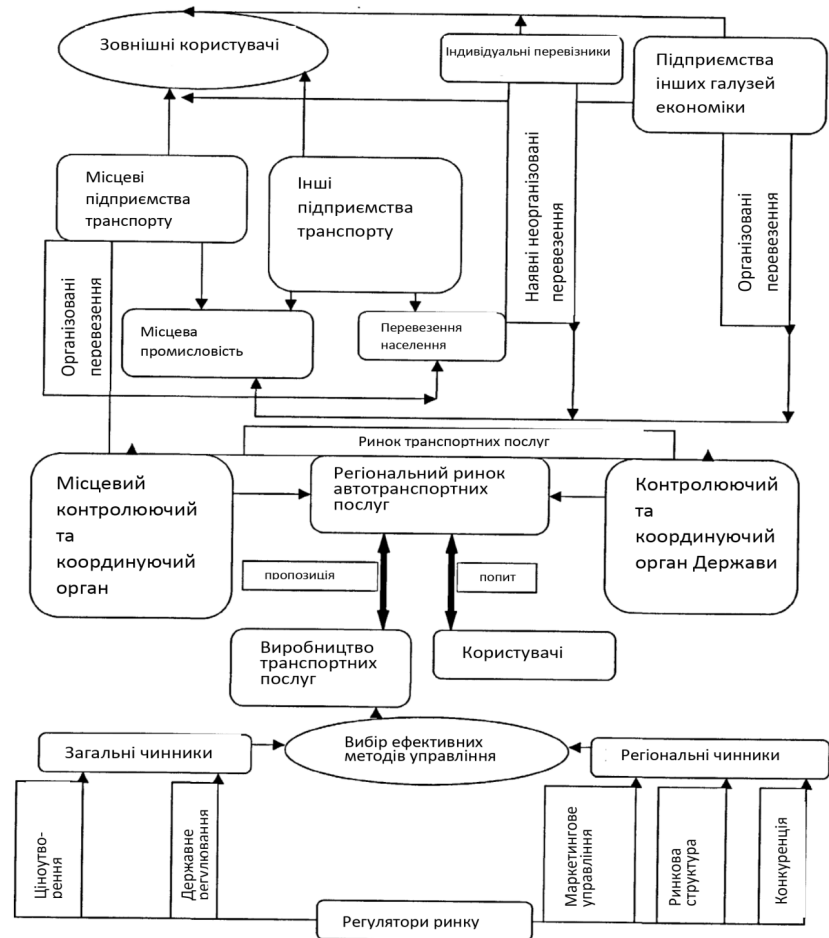


Рис. 2. Стратегічне управління розвитком автотранспортної галузі



Рис. 3. Функції управління ринком автотранспортних послуг

З урахуванням викладених позицій, а також особливостей функціонування автомобільного транспорту України та регіонів модель управління ринком автотранспортних послуг можна представити у вигляді схеми (рис. 2)

Відмінною характеристикою представленої моделі управління є наявність в значній частині автомобільного транспорту фізичних осіб підприємців і підприємств інших галузей економіки (сільського господарства, промисловості та інше), а також особливостей регуляторів ринку і стану споживчого попиту на автотранспортні послуги.

Систему функцій управління ринком автотранспортних послуг на прикладі конкретної області можна представити як комплекс функціональних і забезпечують підсистем (рис. 3.)

Слід зауважити, що діяльність функціональних і організаційних підсистем безпосередньо залежить від діяльності фахівців департаменту транспорту і автомобільних доріг, Міністерства Інфраструктури, що поєднують свій професіоналізм з розумінням ролі функціонування автомобільного транспорту в нових ринкових умовах.

Забезпечення економічного зростання регіональних ринків та їх складових можливо тільки при здійсненні інвестиційної політики.

При цьому необхідно розробити систему показників, що дозволяють оцінити діяльність конкретного господарюючого суб'єкта з точки зору віддачі від інвестицій, вивчити міжнародний досвід формування механізмів регулювання автотранспортної галузі. Проаналізувати сучасну законодавчо-правову базу автотранспортної діяльності. Розробити концепцію формування системи регулювання автотранспортної галузі та організацію ефективного механізму її впровадження.

**Висновки з проведеного дослідження.** З викладеного вище матеріалу випливає, що ефективне функціонування автомобільного транспорту, як елемента виробничої і соціальної інфраструктури є необхідною умовою розвитку економічного комплексу і соціальної сфери країни.

Для цих цілей нами запропонована схема цільового управління розвитком системи автомобільного транспорту провідна роль в якій відводиться органам регіональної та місцевої адміністрації, органам управління і контролю за автотранспортної діяльністю.

Досліджено моделі сучасних ринків автотранспортних послуг і на цій основі, а також з урахуванням особливостей функціонування автомобільного транспорту в країні, запропонована модель управління ринком автотранспортних послуг, з урахуванням особливостей регуляторів ринку і стану споживчого попиту.

Сукупність принципів управління галузевими та регіональними ринками беруть свій початок в теорії управління економічними системами та включають:

- розробку місії, цільових орієнтирів стратегічного управління в тому числі, галузевими та регіональними ринками;
- механізми державного регулювання даними ринками;
- розробка інвестиційних показників для оцінки стану і прогнозування галузевих ринків і їх вплив на соціально-економічний розвиток регіону та країни в цілому;

розрахунок показників оцінки ефективності діяльності суб'єктів ринку, з метою реалізації інвестиційної політики всередині ринку.

#### БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Боровицька Л.О. Проблеми та сучасний стан транспортної системи України [Електронний ресурс] / Л.О. Боровицька, А.В. Круць / Регіональна економіка / Економічні науки // Publishing house Education and Science. Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/16\\_ADEN\\_2010/Economics/68206.doc.htm](http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics/68206.doc.htm)
2. Корніюк Я.Р. Сучасний розвиток транспортної системи України [Електронний ресурс] / Я.Р. Корніюк // Наукові журнали Національного Авіаційного Університету. Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/viewFile/3092/3046>
3. Лагоденко П.І. Транспортна галузь в системі національної економіки України [Електронний ресурс] / М.В. Гоцуляк, П.І. Лагоденко / Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД», 29-30 грудня 2013 р. // Наукові конференції. Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1879>
4. Матійко С.А. Особливості державного регулювання розвитку транспортного комплексу України [Електронний ресурс] / С.А. Матійко // Державне управління: Державне управління удосконалення та розвиток. Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=150>
5. Савчук О.В. Стратегічні напрямки розвитку потенціалу національної транспортної системи України [Текст] / О.В. Савчук, О.В. Захарова / Національна та регіональна економіка // Вісник Маріупольського державного університету. – 2011. – Вип. 2. (Серія «Економіка»). – С. 42-52.
6. Мэттью У. Мадридський варіант [Текст] / У. Мэттью // Омнибус – 2003. – № 8 – С. 27.
7. Симпсон Б. Планирование развития городов и общественный транспорт в Великобритании, Франции и ФРГ [пер. с англ.] / Б. Симпсон – М.: Транспорт, 1990. – 96 с.
8. Шабанов, А. В. Региональные логистические системы общественного транспорта: методология формирования и механизм управления [Текст] / А. В. Шабанов – Ростов-н/Д.: изд-во СКНЦ ВШ, 2001. – 205 с.